

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De Nieuwe En Naauwkeurige Neederlandse Hovenier,
Onderwyzende hoe hier te Lande, onder dit Climaat een
Thuin, met zyn Parken, Paaden, Glintingen en Heiningen
wel zal aangeleid, en hoe de Boomen aan ...**

Te Leyden, 1735

Van de Moerbeye-Boomen zyn behandeling

[urn:nbn:de:bsz:31-139361](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-139361)

EENENTWINTIGSTE KAPITTEL.

Van de Moerbeye-Boomen zyn behandeling.

Hoe veelderhande Moerbeyen dat 'er gevonden werden, laaten wy aan de Liefhebbers der Planten en Kruiden over; die hier te Lande eigentlyk in Hooven of agter Huizen bemind werd, is de zwarte, welke van de uitloopzels aan de wortel of mandjes of potren, als de Wyngaard daar aan te hangen, of uit zaad, (maar dat gaat langzaam) werd voortgeteeld; zo een Liefhebber een byzondere regte Stam beoogd, moet hy niet na de gewoone wyze te werk gaan, met zo veel Jaaren die aan te teelen, en aan stokken te binden, omze regt te krygen, waar doorze dan veeltyds leelyke kneepen krygen; maar de ondervinding heeft ons geleerd, dat men de zelve rasser en regter Stammen met een nette kroon kan krygen, zo men de uitloopzels op een voor- namiddag Zon in een gruis of steenagtige grond geplant, een of twee jaaren nu van de Moer genoomen, gestaan hebben, dan tot by de grond, op een knopje na (zo alle de mindere en dunder scheuten die daar uitichieten wegneemende, en maar een over latende) affnyd, zo zal dan dat Jaar die scheut eenige voeten hoog groeyen, ja dikwils haar behoorlyke hoogte krygen; om nu te beletten, dat die niet krom en komt te wassen, moet men die scheut, alle vier of vyf dagen door de hand heen trekken, en regt buigen, eenige reizen na malkanderen, tot dat die Scheut ten laastten regt blyft staan, en dat zo meenigmaal, tot hy daar na dan regt blyft, dat dan in 't korte geschied, en dus zal men in twee of drie Jaaren een gewenste regten Boom met een goede kroon hebben.

Deeze Boomen willen best opneemen en draagen agter de Huizen in de Steeden, als buiten in opene plaatzen, konnende niet veel sterke Winden lyden: voornaamentlyk zo draagen zy wel, zo de grond wat puinagtig is, waarom ook een Moerbey, die niet wel wil wassen of draagen, men met oude kalk of puin van een oude Muur effen onder de boovenvlakte van de Aarde omlegt,

legt, welke dan in 't korte veel schoonder hout zal maaken als anders, en zo vrugtbaar werden.

Maar zelden zal een Moerbey draagen, voor dat hy zyn ingesneeden blaaderen verleid en groote ronde krygt; by zwaare en langduurige Winters sterven meenigmaal dezelve, alhoewel zy agter de Huizen lang genoeg gestaan hebben; wanneer veel Liefhebbers dezelve aan Muuren planten, met dit voordeel, dat de Vrugten beeter, grooter en eerder rypen, de Boomen sterker groeyen en zo ligt niet dood gaan; voornaamentlyk, zo iemand een hand breed maar van den Boom van booven tot aan de Aarde een Muskovise mat of matten daar voor spykerd, en die niet wegneemd, voor Maart of 't begin van April; en dan die eerst begint te snoeyen of de langste takken wat in te korten, en altyd de kleine dunne kwarrel-takjes wat uitsnydende, welke ook van zelfs of sterven, of niet als kleine en half rype Vrugten voortbrengen.

TWEE-EN-TWINTIGSTE KAPITTEL.

*Van de Quee-boom, Haazenooten en Mispelen, en
baare behandeling.*

De Quee-Peeren werden hier te Lande voor de Quee-Appelen ge-ettimeerd, voornaamentlyk de vroege Portugaalse, als ook die uit Hongaryen koomen; men Entse of zoogtze gemeenlyk op Doorn, of men laat de Quee zelve tot een halve hooge Stam groeyen. De latere die nooit haast ter deegen rypen, werden van niemand haast bemind.

De Enteniers leggen zo een geheele Boom, met al zyn takken wat verre van een, eene halve voet of daar omtrent onder de Aarde, de toppen omtrent een hand breed latende uitsteeken, welke takken alle dat Jaar wortel schieten, en bekwaam zyn om te verplanten, daar op zy dan Peeren occuleeren of griffelen, of tot Stammetjes laten groeyen.

Men plantze gemeenlyk langs de waterkanten, op datze wat meer vogtigheid zouden hebben en grooter Vrugten draagen; de